

HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9224
Tarih : 21.11.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
Kars Milletvekili
DEM P. Grup Başkanvekili

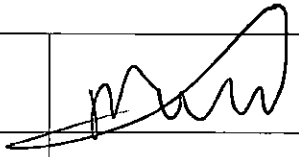
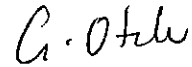
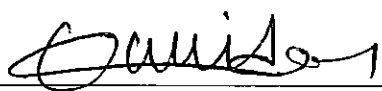
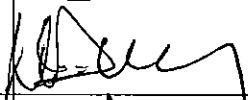
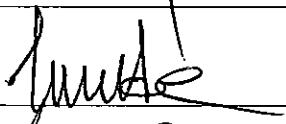
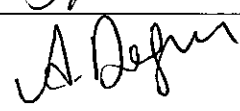
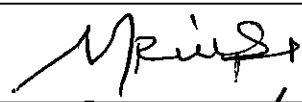
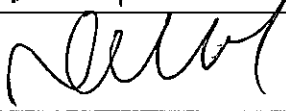
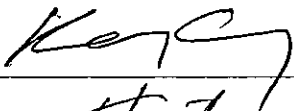
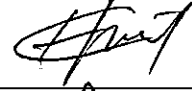
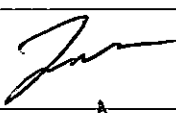
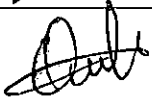
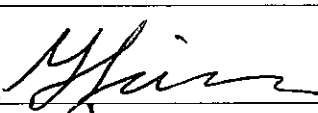
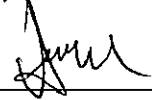

Sezai TEMELLİ
Muş Milletvekili
DEM P. Grup Başkanvekili

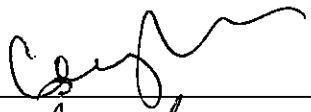
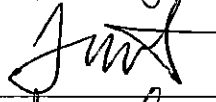
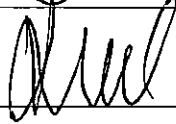
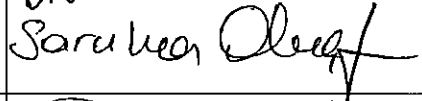
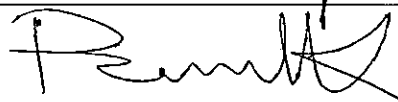
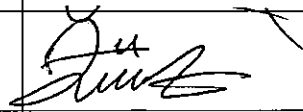
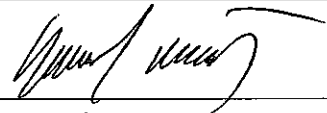
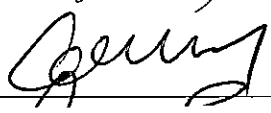
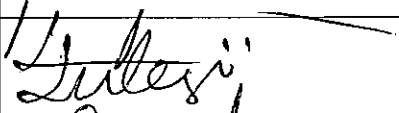
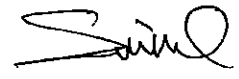
DEM Parti milletvekillerinin tümünün imzasını içeren imza sirküleri, Teklifimiz ekinde sunulmaktadır.

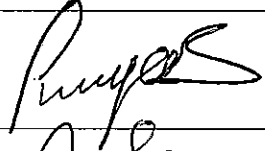
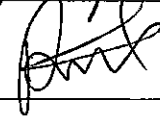
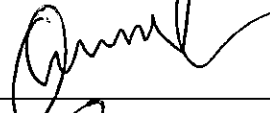
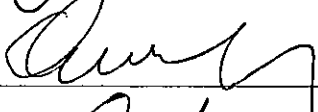
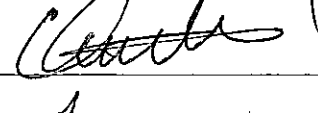
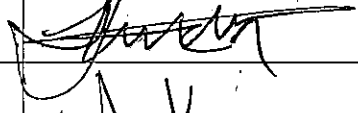
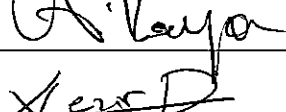
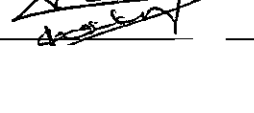
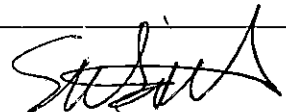
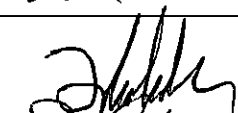
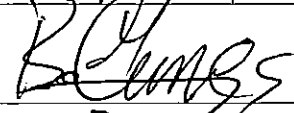
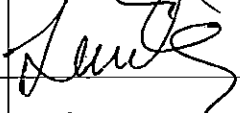
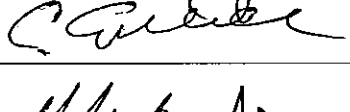
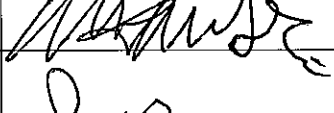
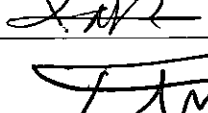
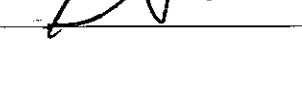
TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 21-11-2024	Esas No: 2/2703

TBMM
KANUN VE KARARLAR BAŞKANLIĞI
21 Kasım 2024
No: 1534403

TBMM
GENEL EVRAK
21 Kasım 2024
No: 1534403

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	MİTHAT SANKAR	ŞANLIURFA	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18			
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20			

1	SİREİ SAKIK	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA DOĞAN	MERSİN	
8			
9			
10			
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14			
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DIYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	PERVİN BULDAN	VAN	
8	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10			
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DIYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DIYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	SİNAN GİFTÇİÖREK	VAN	
20			

GENEL GEREKÇE

İdari teşkilat rejimimize, idarenin bütünlüğü ilkesi ile yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliği esasları hâkimdir. Bilindiği üzere Anayasa'nın 123'üncü maddesi uyarınca idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Belediyeler, Anayasa'nın 127'nci maddesi uyarınca mahalli idareler kapsamında kalan kamu tüzel kişileridir. Merkezi idare, belediye üzerinde idari vesayet yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki, kayıtsız değildir. İdari vesayet yetkisinin kullanılabilmesi için; mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacı güdülmelidir. Aynı zamanda idari vesayet yetkisi, kanunda gösterilen usul ve esaslar çerçevesinde kullanılabilir.

Buna karşın Anayasa'nın 127 inci maddesinin 4'üncü fıkrasının son cümlesi, "görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir" hükmüne amirdir.

Sözü edilen hüküm, herhangi bir süre kısıtına ve herhangi bir idari yargı organının kararına bağlı kalmaksızın, yalnızca açılan ve çoğu zaman hukuki nitelikleri sorunlu soruşturma süreçlerine dayanarak belediye başkanlarının, kesin hükme kadar olan uzun zaman dilimleri boyunca görevden uzaklaştırılmalarına neden olmaktadır.

Bu çerçevenin, demokratik bir hukuk devletinin idari vesayet yetkisinin oldukça dışında, keyfiliğe varan bir takdir yetkisi içerdiği açıktır. İçişleri Bakanı'nın, Danıştay'ın onayı ile uygulamaya koyabildiği ve makul bir süre ile sınırlandırılmış bir görevden alma sürecinin çok daha demokratik ve hukuki bir yaklaşım olabileceği değerlendirilmektedir.

Buna karşın, yürürlükteki Anayasa'nın yukarıda belirtilen hükmü doğrultusunda bir yasal düzenleme zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 5393 sayılı Kanun'un 45'inci maddesine bir fıkra ekleyen 674 sayılı OHAL KHK'sinin 38'inci maddesi, 6758 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesine karşılık gelmektedir. 2017 yılında gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği öncesi Anayasa'nın 121'inci maddesinin son fıkrası gereğince 674 sayılı OHAL KHK'si TBMM'nin onayına sunulmuş ve 6758 sayılı Kanun olarak aynen kabul edilmiştir.

Sözü edilen 45'inci maddenin ikinci fıkrası, 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra çıkarılan OHAL KHK'lerinin ürünü olup, olağanüstü halin sona ermesinden sonra hukuk sistemimizden ayıklanmamış, dahası etkisi olağan dönemlere sirayet edecek biçimde kalıcı hale getirilmiştir.

Halbuki Anayasa Mahkemesi'nin 5393 sayılı Kanun'un başka bir hükmüne ilişkin verdiği bir iptal kararında;

"... kuralın, kısmen olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğunu değerlendirmek mümkün ise de kural olağanüstü hâl süresini aşacak biçimde uygulanmaya imkân vermektedir. Başka bir ifadeyle kural olağanüstü hâl süresiyle sınırlı bir düzenleme öngörmemektedir. Bu durumda kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir... İdari vesayet yetkisi, hiyerarşik denetimde olduğu gibi genel bir yetki olmayıp kanunla çerçevesi çizilen sınırlar içerisinde kullanılması gereken istisnai bir yetkidir. İstisnailik ve kanunilik idari vesayetin en belirgin iki temel özelliğidir. Bu bağlamda vesayet yetkisi mutlak bir kullanım zorunluluğunu da içermez. Anayasa'da belirtilen amaç ve çerçeve içinde kalmak koşuluyla bu yetkinin kapsam ve sınırını belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir..."

şeklinde gerekçe kaleme alınmak suretiyle (14.11.2019 tarihli ve 2018/90 E.; 2019/85 K. sayılı Kararı); bu türden hükümlerin varlığının Anayasal sakıncaları ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi bir başka kararında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 53'üncü maddesinin Belediye Meclislerinin Bakanlar Kurulu Kararı ile feshine imkan veren hükmünü; fesihle Belediye Meclislerinin organlık sıfatlarının üzerlerinden alınması, yani bu sıfatlarının kaybettirilmesi sonucu doğduğu; Anayasa'nın 116'ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre belediye meclislerinin feshedilmesinin ancak yargı organının kararı ile mümkün olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir (03.07.1963 tarihli ve 1963/73 E.; 1963/177 K.).

Buna karşın kayyım uygulamaları, belediyenin idari ve mali yönetimini, seçilmişlerden alarak atanmışların yetkisine vermekte; fiili fesih yapmaktadır. Halbuki Anayasa'nın demokratik devlet niteliğini vurgulayan 2'nci maddesinin, Devletin temel amaç ve görevlerini sıralayan 5'inci maddesinin, idari ve mali yönden yerel yönetimlerin merkezi idare karşısındaki konumunu belirleyen 127'nci maddesinin net ve açık hükümleri birlikte yorumlandığında görüleceği üzere; belediyeler üzerinde ağır ve ciddi nitelikte tehdit oluşturan söz konusu uygulamaların, Anayasal sistemimizde yeri bulunmamaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki kayyım uygulamaları; salt bir kanun hükmüne dayanarak tesis edilen idari işlemlerin hukuka uygunluğuna indirgenebilecek teknik bir mesele değildir. Bu kayyım uygulamaları, belediyeler üzerinde sıkı bir idari vesayet kurmak suretiyle; Türkiye'de demokratik bir toplumun inşasını baltalayan, toplumsal uzlaşının önüne geçen, seçmen iradesini yok sayan siyasi eylemlerdir.

Bu bağlamda söz konusu Kanun teklifi ile hukuka aykırı kayyım uygulamalarına dayanak olarak gösterilen Kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45'inci maddesinin Belediye başkanı veya başkan vekili ya da meclis üyesinin terör veya terör örgütlerine yardım ve yataklık suçları sebebiyle görevden uzaklaştırılması ile buna ilişkin usul ve esasları düzenleyen ikinci fıkrasının Anayasa'nın 2, 5, 123 ve 127'nci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

BELEDİYE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.